

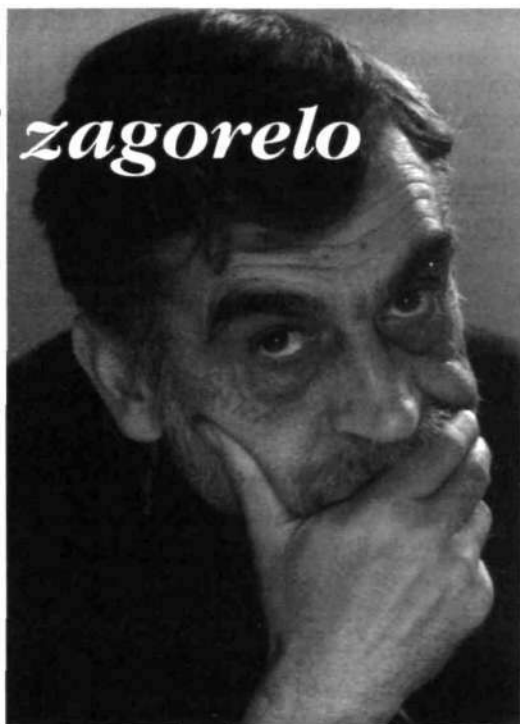
RUDI ŠELIGO

Kamenje bi zagorelo

Prvi del Tri neveste

Tri pevke:
SUZANA, sopranistka
VERONIKA, mezzosopranistka
DANICA, altistka

DIRIGENTKA
MLADEC, srednjih let

Prostor, v katerem naj bi tri pevke skupaj z dirigentko vadile, je gledališki oder, odprt na obe strani. Spredaj smo seveda mi, dejansko prisotni gledalci, zadaj, v poltemi, pa so silhuete imaginarnih gledalcev. Pevke govorijo zdaj nam, zdaj onim, včasih pa tudi ena drugi ... Res pa je, da se najpogosteje obračajo na nas, ki smo žive priče njihove raztrgane gostobesednosti – kot da z njo prikrivajo nekaj, kar ne sme na dan ...

Oder je malo zanemarjen, vidijo se kabli, vrvi. Na njem je star, razmajan klavir, pod njim vedra. Štirje notni pulti, štirje razmajani stolci. Ob strani slepo okno ... Ko se zavesa dvigne, se pevke že pripravljajo – urejajo si oblačila, se ličijo, nanašajo na svoj obraz in na oči prave »bojne« barve ... kar traja še naprej, globoko noter v pogovor ...

SUZANA: Potem smo ga zabetonirali.

VERONIKA: Zacementirali?

SUZANA: Veliki mešalnik dva dneva po dvanajst ur.

DANICA: Ne to, ne mešalnik. – Oni drugi!

SUZANA: Aha, že vem. Živčna, negotova, na trnih sem se premetavala, kot da bi vedela – kot da ne bi vedela ... Pa še težka nevihta je visela nad glavo ... Človek ne ve, ali plava v raztopljenem svincu ali je samo negibno zabit v tla – ne ve, na kaj naj se opre ... Pogledala sem najprej v temni

kot sobe, kot da nisem ... kot da bi bila čisto prepričana, da je telo zmožno biti na dveh krajih hkrati.

DANICA: Fizika zmore vse. Fizika ima delce in antidelce.

SUZANA: In kaj potem, če jih ima?

VERONIKA: Vedela si, prej je potrkal.

SUZANA: Ja, na šipo.

VERONIKA: Torej si vedela. Kdo drug pa še na šipo trka. To ni nobena skrivnost.

SUZANA: Ne. Bi rekla, da je kilometre in kilometre proč, jaz pa sem šla naravnost v temni kot pogledat, ali je tam. To je mistika.

Kratek premolk. Ampak ličenje vmes kar teče.

DANICA: Že vidim, tu ne bo nič ... Pa daj o mešalniku, če že hočeš ... Praviš, dva dneva po dvanajst ur je butalo iz velikega mešalnika! To je za cel hektar.

SUZANA: Samo za vrt. Mali vrt okoli hiše.

DANICA: Samo za vrt dva dneva po dvanajst ur?

SUZANA: Za vse grede, za vse potke med njimi.

VERONIKA: Ne gre mi iz glave – ko je potrkalo, si šla pogledat. Prav. Se je potem oglasil?

SUZANA: Ko je potrkal? Misliš potem, ko je trkal po šipi?

VERONIKA: Ja, ali je dal glas od sebe.

SUZANA: Ha ... To ti misliš. Misli si.

DANICA: Za vse gredice, za vse stezice ... Zabetonirali ste prst, v katero se seje seme.

SUZANA: Samo obrobe, bankine in poti ... Potem stojiš na trdnih tleh, ne cepetaš po mastnem blatu, ne delaš škode ... Iz suhih zabetoniranih tal se sklanjaš noter v gredico in obdeluješ. Prst, v katero seješ, je kot v škatlicah.

DANICA: Kot v krstah, rečeš, zmeraj na razpolago.

VERONIKA: Daj no, Suzana ... Še malo.

SUZANA: Kaj?

VERONIKA: Saj veš ... Ko je potrkalo.

SUZANA: Šele potem sem se oglasila. Kdo je? sem rekla brez potrebe.

VERONIKA: On ... Se je sploh oglasil, izdal?

SUZANA: On? Samo pridušen šelest, takšen šum, ki izdaja človekovo pričujočnost, ko hoče biti prikrit.

VERONIKA: Tako je rekel?

SUZANA: Ne. To jaz vem. To traja in utripa. Pričujočnost ni nikoli tiho.

VERONIKA: Ja, pričujočnost je težka kot usoda. Utripa in brni.

Dirigentka potrka po pultu. Vse tri pevke se postavijo v primeren polkrog pred njo.

DIRIGENTKA: Dajmo. (*Vidimo dirigiranje in odpiranje ust treh pevk. Mogoče pojejo – a z nemimi glasovi. Slišati je samo šumenje zborovodkinjih rok ...*)

DIRIGENTKA: To ni nič.

SUZANA: Ja, kaj še.

VERONIKA: To je bilo šele ogrevanje.

DANICA: Mogoče samo za spoznanje malo manj dobro kot včasih. Samo da se glasilke in organi ogrejejo, maestra, pa bo tako kot zmeraj ... Samo ne izgubite potrpljenja, ne prepustite se nestrpnosti, čeprav vemo, da je težko, ko takole čakate in ne veste ne ure ne dneva. Nestrpnost je hujša od malodušja, kot ogenj požge vsako bilko upanja ... malodušje pa je samo kot spomladanska slana, ki katero od njih vendarle pusti pri življenju.

VERONIKA: Nekoč v kopališču, ko še nisem jemala ...

SUZANA: Ko ti nisi jemala, tudi drogeristov še ni bilo na svetu.

DIRIGENTKA: Nehaj, nehajta ... Gremo še enkrat!

Ponovitev uvodnega prizora: vse tri odpirajo usta, dirigentka se trudi, glasu ni nobenega ... Ampak zdaj celo nekaj gledajo v note, svoje parte, kar prej niso.

DIRIGENTKA (*ko prekine*): Zaman ... Poskusimo najprej z intonacijo ... (*Zapiska na piščalko, vključi metronom.*) Poglejte še enkrat svoje note, saj je mogoče, da vse sploh nimate istih ... Veronika? ... Suzana? ... Danica? ... (*Vsaka posebej prikima.*)

VSE TRI: Vse je spet v redu, maestra.

DIRIGENTKA: Torej dajmo.

Molk. Nema usta.

DIRIGENTKA: Kaj je?

SUZANA: Nič.

VERONIKA: Nič. Kaj naj bi bilo?

DANICA: Res nič, saj bo minilo.

DIRIGENTKA: Ne le, da nemo molčite – še celo v molku vlečete vsaka na svojo stran.

VERONIKA: Jah ... Mogoče malo drugače kot ponavadi, ne čisto narobe.

DIRIGENTKA: Vse je narobe. (*Nervozno pogleda na uro.*) Nikoli ne bomo pripravljene.

VERONIKA: Jah, to je tako ali tako ...

DIRIGENTKA: Nehaj s tem jah, Veronika ... ni tako ali tako ... Zberite se, sestopite vase ...

DANICA: Kam? Kam naj gremo?

DIRIGENTKA: Vase ... Zberite se. Prišel bo čas, mi pa nič ... Kdo, mislite, da tu čaka?

DANICA: Če bom šla res vase, bo slišati samo treskanje vrat in škripanje zavor.

SUZANA: Tam, kamor nas pošiljaš, dirigentka, nam ni pomoči.

DIRIGENTKA: Nisem rekla, da pojdite kam ... Vase sestopite, tam je vse zbrano, pa bo šlo.

DANICA: To pomeni, da bomo z vrati treskali, žeblice zabijali ...

DIRIGENTKA: V redu, v redu ... Ne glodaj kosti naprej! ... Zrhljajte se.

Napoči živahna »relaksacija« treh pevk, zelo podobna živahnim pavzam med dvema šolskima urama v šoli.

VERONIKA (*plane neučakano in nestrpno razpre bluzo, da pokaže verižico za vratom in obesek na njej*): Imam sonček.

SUZANA: Pokaži.

VERONIKA: Takega še nisi videla. Smeji se na vsa usta in iz njega grejo pravi plameni, ne žarki.

SUZANA (*si obesek gleduje od blizu*): Lep je ... Lepo sončece. Kje si ga dobila?

VERONIKA: Sinoči. Bilo je pozno, bila je že noč, ko se mu je v dlani zasvetilo, plameni so razsvetlili temo, ko se je odločil in mi ga podaril.

DANICA (*pikro*): Kdaj?

VERONIKA: Sinoči, zelo pozno je bilo, zvezde so že migljale na nebu.

DANICA (*sarkastično*): Hhha!

VERONIKA: Pa ne verjemi, če nočeš, no ... Ali sem te jaz mogoče kdaj vprašala, od kod je tvoj škorpion, a? Poglej (*prime njen obesek*), potipaj! Isto zlato, ista izdelava! ... Sem jaz kdaj pozelenela od zavisti, čeprav visi na tebi že dolgo!

SUZANA: Pokaži ... Hm ... (*Pogleda svoj križec za vratom.*) Kdo bi si mislil?

DANICA (*odrine Suzano*): Veronika laže.

SUZANA: Pa naj ... ali pa ne ... saj je vseeno. Zdaj je glasba, ženske, glasba je lepša od zlata, ki zmeraj privede v prepir. Glasba daje tempo, intonacijo, ritem, dinamiko. Je struna, ki te drži nad vodo. Samo nastaviti se ji je treba, da se naseli v človeku. Tam notri potem valovi in utripa ... Napolnjuje te, da ti skoraj nič ne manjka – ko je enkrat notri. V resničnem življenju je to čisto drugače – tam ni nikoli tako, da te napolnjuje samo eno, zmeraj rabiš več reči.

DANICA: Nastaviti? Njej nastaviti? Prej vase notri, zdaj nastaviti.

SUZANA: Nastaviti in odpreti ... Če si je vredna, vdre vate. Tam že najde kaj – počiščeno katedralo ali malo dvoranico, obloženo z žametom.

DANICA: Počiščeno ... da navlaka ne moti akustike?

SUZANA: O, akustika je že velika reč! ... Treba je narediti prostor, da se sploh zglasi.

DANICA: Kaj potem čakaš? Zakaj se ji ne odpreš, pometeš dvorišč in se ji ne nastaviš?

SUZANA: Prav to ... Danes nisem. Nisem je vredna ... Tam notri je vse razmetano.

VERONIKA (*plane*): Je, je ... Ko sem bila majhna in takšna, kot pravi Suzana, sem srečala, sem slišala zablodele muzikante iz Mun. Bili so Vlahi s svojim vlaškim jezikom, ki ga nobeden ni razumel, a so piskali tako, kot pravi Suzana. Z mehovi »pod pasho«, z drumelcami, s trstenkami, z veliko panovo piščaljo na začetku so šli kar tako, piskali so brez razloga, da nikoli tako ... Ko sem visela tam na plotu in so piskali mimo, je bilo tako lepo ... solze lijejo po licih, srce buta deklici v vrat od neizmerne vznesečnosti ... Ko sem odrasla in sem bila že takšna kot zdaj, razmetana in suha, sem jih spet srečala in spet slišala. A to je bilo tako, da so šli s svojimi čudnimi piskali samo mimo in sem se morala čuditi deklici v meni, ki me je zdaj pustila samo, ki je šla iz mene in ostala tam na plotu ali že kje ... Nič več nisem slišala.

DANICA (*ima spet opravke s pudrnico in ličili*): Bledeš, Veronika, bledeš, spet si zapadla ...

SUZANA: Človek nikoli ne dela ne petja ne glasbe. Glasba čaka pevce, da je bojo vredni ... Če je niso, je ni, je gluhi molk ... Ko pa napoči ura, je noben trušč več ne ustavi ... Ali moreš zajeziti povodenj, če je res velika? Ali zmoreš požar, če je res huronski? Ali se ga moreš ubraniti, da te ne bi vsaj obliznil?

DANICA (*temno*): Kje?

SUZANA: Kaj kje?

DANICA: Obliznil.

SUZANA: Obliznil, skočil na obleko, šinil v kri.

DANICA: Ti se samo izmikaš.

SUZANA: Nak. Niti malo ne. Rekla sem, da mora biti takšen dan, da so v človeku že napete strune, ki samo čakajo na dotik.

DANICA: Kje so ... te strune ... za takšen dan?

SUZANA: Pride pa čas, ko ga ni in ni.

DANICA: Ga ni?

VERONIKA: Ni ga. To. Zato ne gre.

SUZANA: Se skrije.

VERONIKA: In nas pusti same.

SUZANA: Blodi naokrog in druge pevke išče.

VERONIKA: Pusti nas same in na suhem.

DANICA (*ironično*): Aha ... Nemočne, neme, v jalovo slamo posušene.

VERONIKA: Manj kot slamo. Še slamica v vetru, če zapiha, da zven od sebe.

SUZANA: Jalove od drobovja do glasilk, ko pride tak dan zapušenosti.

VERONIKA: Na suhem, kot da me ni, kot da nisem jaz ta, ki se tu trudim peti, kot da je moja pričujočnost tu na petju nekaj, kar jaz gledam od drugod – s plota ali kakšne češnje.

SUZANA: Useka tak dan puščave, ko je še slišati ni mogoče nikjer. Kako naj potem kaj naredimo?

DANICA: Ti lahko, ki vse to veš ... Odpri se, nastavi se, odpni gumbe vse do dol ... (*Gre k nji in ji zelo dvoumno odpenja gumbe na bluzi ...*)

SUZANA: Tudi če vse odpnem, na ... vidiš ...

DANICA: Tukaj ... vidiš ... O! ... Eden manjka! Spuljen! ... Kateri silak je bil na delu ... Še celo kos blaga si je odnesel za spomin.

SUZANA: Manjka ... Je šlo, a je ves napor zaman ... Ta dan je preklet, je kot puščava brez oken in vrat.

VERONIKA (*spet plane*): Zunaj za plotom so cvetovi forzicije težko viseli kot s semeni nabite buče pozno poleti.

DANICA: Kaj ne poveš.

VERONIKA: Res sem videla, čeprav rajši ne bi ... Ne vlecita me zdaj za jezik, no!

DIRIGENTKA (*do zdaj zatopljena v svoj pult*): Bo zdaj šlo?

Vse obmiruje kot na fotografiji. Vse so ujele v svojem zadnjem gibu in gesti; Dirigentka z dvignjeno roko, ki je zmeraj začetek dirigiranja ... Ta ujetost v molku in negibnosti traja. Potem ...

DIRIGENTKA: Napake so, seveda, zmeraj. Ampak to, to ni nič ...

SUZANA: Res je, vse je zanič.

DIRIGENTKA: In ti še najbolj.

SUZANA: Jaz?

DIRIGENTKA: Prav ti, ki ti je naloženo več kot drugim.

SUZANA: Vedela sem, da bo padlo po meni.

DIRIGENTKA: Moja naloga je, da vas pripravim ... Ni moja skrb, na koga pade. Zdaj je pač tako videti, da ti vse skvariš ... Pojdi. Poskusile bomo brez tebe.

DANICA in VERONIKA: Brez prvega glasu? Brez nje, vodilne in najvišje linije? To se ne bo dobro končalo, dirigentka!

DIRIGENTKA: Prezveli bosta njeno ... Če ne zmore, pa nič ... Prezveli bosta.

VERONIKA: Prezveli, zamenjali? Same zamene ... A kdo bo naju?

DIRIGENTKA: Tudi jaz, tudi jaz sem samo zamena. – Suzana, ven in zberi se. Premisli.

Suzana gre »ven«, se pravi proti robu prostora, in tam obstane. Danica odpre usta in skoraj napadalno, vsekakor pa kljubovalno sune z brado in celo glavo proti dirigentki.

DIRIGENTKA (*Danici*): Tudi ti? Nasedaš istim pastem?

DANICA: Imam tesen šal in visoke pete. Pete me dvigujejo v nebo, nategujejo moje telo v tetive, da so kakor strune med tem strohnjenim podom in nevidnimi sferami harmonij zgoraj. Zeleni šal mi zateguje glasilke, da so zlogi petja bolj zamolkli in note nižje in počasnejše, kot bi morale biti glede na zapis in vaše vodenje ... To je vse. Jaz sem v redu, z mano nič ni.

VERONIKA (*zase*): To naj bi bilo v redu? Bla bla in čvek, pha! ... Taka gospa, glasbeno izobrazena gospa reče temu, temu hropenju ona reče v redu!

DIRIGENTKA: Šal in cokle, tetive in nategovanje! ... Snemi šal, zaveži ga čez pult, sezuj pete, glasilke v sfere, odskoči od tal, samo poj že enkrat! (*Suzani tam zunaj.*) Ti pa ne loputaj z vrati!

VERONIKA: Jah, jah, to, to ... jah, to! (*Zacepeta in ploska.*)

Danica se mirno in zelo zlagoma slači. Ostane v perilu in zgoraj v svileni bluzi. V rokah drži svoja oblačila in čevlje in jih ponuja Dirigentki.

DANICA: Na.

DIRIGENTKA (*s bripavo sapo v tibem glasu*): Kaj ... Kaj to meni?

DANICA: Veliko sem dala dol, maestra, da bi je bila vredna ... (*Umakne roke in cunje spet k sebi.*) A zdaj je tako, kot da mi nekaj manjka ... Pa to ni mraz, ki bi tudi lahko bil ... A ti veš, maestra, kaj mi manjka?

DIRIGENTKA (*pridušeno*): Šla boš ven. Za Suzano. Tam bosta skupaj mečkali, kaj vama manjka ... Pa še dodali kaj zraven. Tudi, kar vama sploh ne manjka ... Zgini in ne vračaj se!

VERONIKA: Ne, maestra, ne naredi tega, kajti še slabše bo. Ostali bova sami. Ti z rokami v zraku, jaz samo kot zasilni drugi glas v nepravem molovskem načinu. To bo smešno! To bo za crknit od smeha.

DIRIGENTKA: Ne ve se, komu bo za crknit od smeha.

VERONIKA: No pa ne, no pa ne crknit – ampak nista onidve krivi – to je Saturnov dan, ki pohablja vsako intonacijo, ritem in barvo zavija v vato! To je ura, v kateri nista veselje do glasbe in radost petja niti dveh piškavih osmink vredni.

DIRIGENTKA: ... nista vredni! Čvek zblojenega bitja! ... Danica, ven, sem rekla. Za Suzano na mrzli hodnik, v mrzlo vežo, pa magari na kolena, pa čeprav z obleko in petami tu na kavljih! (*Cepeta.*) Jaz sem zato tu, da vas pripravim, razpovem, odprem. Tudi s silo, če bo treba.

DANICA: Ne bo treba.

VERONIKA: Ne podite je, gospa. V zmotah živite, če mislite, da bo s tem glasba rešena ... Njune napake, njuni vzkliki so v zraku, od tam jih jemljeta, ne moreta se jim upreti. Če gre še ona ven, bojo vse napake mene popadle ... Kaj bova potem, maestra, če se ne bova smejali?

DIRIGENTKA: Danica, ven!

VERONIKA: Premislite, dirigentka. Kaj bova potem midve sami počeli? Se bova sami pripravljali? Na kaj? ... Hja, vi nočete slišati: to je Saturnov dan! Zlobni starec nastavlja v pevke nema usta, suši glasilke, v dušo trosi vato, da se duši, kaj šele da bi poletela v klic harmonij! Na koncu – boste videli – na koncu te vaje bo treščil med nas osebno, pojavil se bo tu med nami kot okostnjak s koso, da se bomo vse smejale. (*Z drugačnim glasom.*) Ali tresle ... Rajši nehajmo s tem!

DIRIGENTKA: Ven, sem rekla.

DANICA: Ne podi me, maestra. Ne delaj nove napake. Tu si samo namestnica in me vadimo, da bomo pripravljene ... Zraven tega – kaj je sploh resnica? Enkrat je tam, drugič drugje. In kar je še huje – je tam in hkrati drugje.

DIRIGENTKA: Sem že slišala, sem, leti hkrati nad Karibskim in Egejskim morjem, nad Samosom in nad Alpami ... Pa ne bom več poslušala, bla bla bla. Ven!

VERONIKA: Ali res nočete slišati nič več, maestra?

Medtem gre Danica »ven«. Tam na robu prostora se spet obleče, potem pa skupaj s Suzano poklekmeta.

Premolk.

VERONIKA: Preveč obupujete, dirigentka. Če ste se že odločili tole početi na silo, tudi za ceno Saturna, potem je treba nekoliko potrpeti, marsikatero požreti in brez cepetanja misliti na znosen izid, če že veselega ne bo.

DIRIGENTKA: Nobenega cepetanja ni bilo.

VERONIKA: Kako da ne? Kaj pa tole? (*Zacepeta.*)

DIRIGENTKA: Kje si to videla? Cepetala si ti.

VERONIKA: Sem, ti si pa hotela ... Poslušaj ...

DIRIGENTKA: Nehaj s tem. Ti že veš, kaj mislim. Vem, da pride takšen dan, ko je vse zaman, vem, da ima vsaka svojo levo nogo, na katero vstaja.

VERONIKA: Če to veš, zakaj pa potem vlečeš tako ostre črte, oglate in rezke, ki ustavijo še tisto malo glasbe, ki bi se mogla od nekje zglasiti? (*Prime njeno desno roko in z njo seka po ozračju ...*) Glej, a vidiš, kako v zrak režeš, kako drva cepiš? Tako ne moreš privabiti nobene strune, pa četudi bi jo, glej, bi jo med potjo prerezala.

DIRIGENTKA osupne.

Zdaj se Veronika odmakne od nje v predano zasanjanost. Sname verižico s sončkom in jo pretaka iz dlani v dlan.

VERONIKA: On, ki se pogovarja z večnimi harmonijami in jih prevaja v vzneseva pevska grla ... On! Odprle bi se vse glasilke moje duše, vztrepetale vse strune mojega telesa, najneznatnejša piščal mojih čutov bi se uglasila v zbor piščali velikih orgel, ki bi zadonele Te Deum. Bila bi harfa v vetru!

Suzana in Danica na kolenih na robu svetlobnega risa, torej »zunaj«:

SUZANA: Postavil je do milimetra natančne okvirje iz desk, kakšnih trideset centimetrov globoko. Potem nas je sklical: A tako? Bo tako šlo?

DANICA: Kaj naj bi šlo?

SUZANA: Če bo tako dobro.

DANICA: Aha.

SUZANA: Tako naj bi šlo? sem bila spet živčno jezna. Kako pa naj stojim na teh ozkih robovih, padla bom v razkopano prst kakor v grob ali pa nazaj na nevarna tla.

DANICA: Oboje bi bilo čudno – nisi še za v grob, pa tudi ne več za vznak pasti kar tako, na prvi namig, ha!

SUZANA (*blastno*): Zato smo ga v celoti zabetonirali.

DANICA: Kdo to?

SUZANA: Snupi. Snupi se mu reče, povedala sem ti že.

DANICA: Aha, Snupi, ki samo molči. Snupi, ki ne blekne nobene, niti prej niti potem. – Ne prenesem tipov, ki tumpasto molčijo in samo usta odpirajo.

SUZANA: Odpirajo za vzdihne in stokce takrat, ko je to najmanj primerno, ha.

DANICA: Čisto malo manjka, pa bi vedela, na kaj misliš.

SUZANA: Veš, seveda veš, ha ha.

DANICA: Jaz tako ne morem.

SUZANA: Kaj?

DANICA: Ne morem se ljubiti brez besed.

SUZANA: Prej ja, prej naj predejo, potem pa, ko je zares, samo ritem motijo.

DANICA: Nikoli brez. Nikoli brez soli.

SUZANA: Tudi potem, ko te že, ko te že obdeluje?

DANICA: Takrat so najbolj potrebne. Vsak sunek do srca mora biti podložen z mastno besedo, ki je po navadi – v civilnem življenju – ne uporabljamo. Besede morajo potrditi, kar dela oven tam spodaj. Kako buta, da je noro.

SUZANA: Vzdihni so dovolj. Enako ti pride.

DANICA: Meni ne. Nikoli brez podložnih besed.

Premolk.

DANICA: Ona očitno nič ne ve.

SUZANA: Dirigentka? ... Ona je prepričana, da bo šele v davni prihodnosti.

DANICA: Še sanja se ji ne, da je že vse dni tu naokoli, v tesni bližini, zdaj pri eni, zdaj pri drugi.

SUZANA: O?

DANICA: Najprej je iz teme na osvetljena tla padla senca ...

SUZANA: Senc je več. Več vrst jih je.

DANICA: Nikoli nobena postava ne stoji s takšnim notranjim nemirom, če res ne čaka. Nemir se potem na senci dobro vidi.

SUZANA: Drhtel je od nestrpnosti?

DANICA: Takšna senca diha.

SUZANA: To je premalo. To še ni dokaz, da je bil on ... Še celo drevo diha ... ponoči ... v vetrcu svita.

DANICA: Nisem vsega povedala ... Zvečer sem stole na balkonu pred dežjem poveznila ... Zjutraj, navsezgodaj ... je en sam stal na nogah.

SUZANA: Kaj ne poveš? ... Kaj pa Luna, če te Luna nosi?

DANICA: Mene? Luna? ... Mene nikoli.

V »notranjosti«:

DIRIGENTKA: Očitno je huda ura, mogoče celo polna Luna, ki mir spodriva v nemir.

VERONIKA: Ne, ni Lune. Veliko hujše je, prav to ti hočem povedati – Saturnov dan je! Zlobni stavec šprica stolpljeni svinec v glasilke! Pred očmi nam plapolajo plašči njegovih svečnikov! ... Kako naj potem ...

»Zunaj«:

SUZANA (*od tam, stoji samo na eni nogi, drugo ima spodvito*): Ali se zdaj smem vrniti? Sem odslužila, ali pa naj stojim na eni nogi kakor čaplja do poznega dne? Dovolj imam tega!

DANICA: Stoj ali pa pojdi ... Ampak, ampak kaj sploh delaš tu? Čemu se tu mučiš?

SUZANA: Kaj? Kaj delam?

DANICA: Čemu enostavno ne greš?

SUZANA: Grem ... Kam?

DANICA: Domov likat.

SUZANA: To, veš ...

DANICA: Ali pa k frizerju.

SUZANA: Jaz bi ...

DANICA: K frizerju pod havbo, kupit nogavice, kuhat juho ...

SUZANA: Kuhat juho ... Zakaj je ne greš ti, ki si tako gospodinjski tip.

DANICA: Ali pa na obalo.

SUZANA (*vzroji*): Nič obalo! Nimaš ti meni kaj z obalo! Ti, ti se odkotali malo k vodi, malo čez travnike, tako, z visokimi petami, z ritjo, s šminko do ušes in potem na levo od vode, v grm, v blato, pod nož! – O kako so me! – Ti že ne boš meni obalo!

V »notranjosti«:

VERONIKA: In še ta prostor! Trhel in smrdljiv! Ali smo mogoče podgane! ... Ali si se kdaj vprašala, maestra, kaj je s tem prostorom in kaj on dela z nami?

DIRIGENTKA: Kdo?

VERONIKA: Prostor! Ta razcufana obloga, ta črvivi les, te štrene našega petja!

DIRIGENTKA: Šal, visoke pete, luna, Saturn s plašči – zdaj pa še prostor!

VERONIKA: Bila je nekoč s pozlačenimi štukaturami okrašena dvorana. Kot hram! Visoke žametne zavese so pred začetkom valovile v vznesenem pričakovanju in na koncu padale kot snežni plazovi, da so solze sreče frlele po pevkah in se lesketale kot mokri safirji. Oni, ki jim je bil dar glasbe namenjen, so dihali globoko in z vdih sprejemali darove na velikih plišastih sedežih, od katerih so ostali zdaj samo trije kuhinjski stolci vprašljive stabilnosti. In potem, in potem, ko je poslednjič zdrvela zavesa navzdol, so mogli pri sebi začutiti, da se vračajo domov poboljšani, plemeniti in strpni ... In zdaj? Po zidovju zunaj s severa na jug plezajo lišaji in mah – tu notri pa podnice, v katerih vrtajo črvi in pod katerimi že dolgo gomazi neznano ... Ali so te štrene namenjene njegovemu prihodu? Da ga gor nataknemo in se bo guncal nad nami kot kembelj? ... Ali so cunje tam v kotu, ostanki nekdanje zavese, zato tu, da bomo razsekane kose glasbe vanje zavijali? ... In ta klavir, nekdanji klavir, strela, škatla klavirja ... Ali iz nje sploh iztisne en sam ton, zven! ... (*Udarja po tipkah klavirja.*) Na, na, na, na, na – vse slepo, gluho, škilasto, leseno, na, na, na, mutasto, železno, grintavo, topo, kilavo, kretensko, slaboumno, piškavo, na, na, na ... Puščava, kot da je tod tiger mesaril!

»Zunaj«:

SUZANA (*gleda skozi slepo okno tam »zunaj«, še zmeraj samo na eni nogi*): Ven gledam, dirigentka. Kakšno sonce razpaljeno se tam blešči! Razlega se od vzhoda do zahoda, od cerkvenega turna do teniškega igrišča »Ten – ten« – a luž in blata ne osuši! Po lužah kljubovalno čofota horda dijakov, ki se vrača z nekega drugega koncerta.

V »notranjosti«:

DIRIGENTKA (*Veroniki*): To so zamere in bolečine. Vsakdo ima svoj resentment.

VERONIKA: Kakšen resentment, kakšna užaljenost? O čem ti sploh govoriš? ... Ponju grem!

Veronika odvibra »ven«, k Danici in Suzani. Dirigentka sede in se ironično nasmebne. Ko k nji pristopi Suzana, se zresni.

DIRIGENTKA: Že zdavnaj bi morala vedeti.

SUZANA: Kaj vedeti, maestra?

DIRIGENTKA: Vse to ... Bila sem zavedena.

SUZANA: Aha. Zdaj ne boš več. Povedala ti bom ... Dvaindvajsetega so ga videli. Senco. Senca je tako padla, da ni bilo nobenega dvoma. Potem sem takoj naslednjo noč sanjala: Bil je velik potok, skoraj reka. Na nasprotnem bregu je stal on in vrtel v lepih rokah tri svetleče se obroče. Sezula sem sandale in zabredla v vodo, kajti obroči so bili okovani s safirji in biseri. Ko mi je voda segala skoraj do pasu, me je presenetil najavbljivejši glas, ki sem ga sploh kdaj slišala. Presunil me je dvakratno, kajti prihajal je izza mojega hrbta, z brega, s katerega sem tako lahkomi-selno zabredla v vodo. Ta na nasprotni strani s svetlečimi obroči je bil samo prazna mana, goljufiva prikazen, ki se je samo delala, da je on, ki je bil v resnici za mojim hrbtom, na bregu, ki sem ga zapuščala. Ostala sem sredi korita kot vkopana, saj sem vedela, da se zdaj ne smem obrniti.

DIRIGENTKA (*blastno*): Kdaj? Kdaj je to bilo?

SUZANA: A sanje?

DIRIGENTKA: Ne sanje, kakšne sanje ... Kdaj je to bilo?

SUZANA: Dvaindvajsetega.

DIRIGENTKA: Premisli. Pred sedemindvajsetim ni moglo biti. To je čudno.

SUZANA: Če je pa res.

DIRIGENTKA: To ni mogoče.

SUZANA: Res je.

DIRIGENTKA: Presunilo te je. Ta bližina, več kot slutnja v senci ...

SUZANA: Obstala sem sredi umazane vode kot vkopana, kot drevo, ki raste iz rečnega korita in ne more ne na ta ne na oni breg.

DIRIGENTKA: Bila si neodločna, neodločnost jemlje moč.

SUZANA: Vso ... Nisem mogla k prikazni z zlatimi obroči, pa tudi se nisem mogla obrniti k njemu, živemu in vročemu. Ostala sem v blatu brez odločitve ... Ampak ... ampak to še ni najhujše, to še ni vsa podlaga za ta črni, Saturnovim svečenikom posvečeni dan.

DIRIGENTKA: Aha ... No, le povej.

SUZANA: Navsezgodaj sem bila kaznovana, dirigentka. Še govoriti mi ni bilo dovoljeno. Moja hči ne govori, počasi, veliko prepočasi odraščá, noče več v šolo – če razumeš. S svojim očitajočim, temnim pogledom mi zabija žeblje v krsto, kot da sem jaz kriva ... Sin me ne spoštuje, jaz pa trepetam za njegove teniške nastope ... Vsak niz, kaj niz, vsako žogico, ki leti z njegovega loparja, čutim, kot da leti skozi moje srce ... To je to, rzsuta in razpeta sem, ne opravi nobene naloge, v vseh vlogah sem zanič, ne opravi niti vloge državljanstva, niti vloge kariere, niti družinske vloge! ... Takšna je umazana usoda matere samohranilke, dirigentka! Kako naj potem ...

DIRIGENTKA: Si prepričana, da je bilo dvaindvajsetega?

SUZANA (*z drugačnim glasom*): Čisto. Saj je bilo nenavadno, ko pa je zdaj nekje nad Gruzijo, zdaj nad Poljsko, zdaj nad Brusljem, nad Atenami in istega dne celo nad West Endom. Povsod mislijo, da je bil tam ... Ha, in Danica, da je bil na balkonu, da je do jutra sedel na stolcu terase ...

DIRIGENTKA: V resnici pa je bil ob vodi, a? Na enem bregu njegova prikažen z zlatimi obroči, na drugem zaresen in vroč, a?

SUZANA: Tako je, maestra.

DIRIGENTKA: In prav dvaindvajsetega?

SUZANA: Prav takrat – tega ne morem zanikati.

DIRIGENTKA: Privide imaš.

SUZANA: Prividov nikoli nikjer ni. To je samo takšno neulovljivo, neoprijemljivo dejstvo – quia absurdum.

DIRIGENTKA: Nehaj.

SUZANA: Ne moreš verjeti? ... Ali si ti že kdaj v tihi mračni sobi začutila težo pričujočnosti? Masivno prisotnost bitja, za katerega bolj čutiš, kot slišiš, da diha, ne da bi slišala en sam dih, ne da bi ga videla – tudi rahlega prebliska oči ne?

DIRIGENTKA: Nikoli. To so prebliski razbolelih možganov, nič več, nič drugega.

SUZANA: Tam v kotu mračne sobe tih in nem, samo valovi pričujočnosti nemo govorijo: tu sem, vse vidim, vse slišim ... In v skrepeneli grozi ti srce ne ve, ali naj noro buta v stene ali naj se ustavi ... (*Plane, eksplo-dira.*) Videla sem ga! Tam v kotu žarečih oči! Iz nič, iz nobenega povoda, iz neme pričujočnosti je planil kakor eksplo-dirana zver. Grabi me za vrat, s koščenimi, pohotnimi prsti puli lase ... Ugrabiti me hoče, ugonobiti ... In tuli: Poj, poj in ukaj! Vriskaj, Suzana!

DIRIGENTKA: Luna ... Saturnov dan.

SUZANA (*nazaj v »normalno« lego glasu*): Si ti predstavljaš: grabi te za vrat, stiska palce v grlo in sapnik in rjove: Poj, mrha, ukaj in poj, kajti zdaj sem zares tu!

Premolk.

»Zunaj«:

DANICA: Nekaj voham ... v tem našem zavrženem prostoru ... kot da se od nekod plazi dim ... kot da nekje tli, v podpodju ... Ti?

VERONIKA: Hja, mogoče ... Ali pa ne, ne vem ... Ko spet prideva noter, bo treba najprej okrasiti ... A kje dobiti bršljan?

DANICA: Bršljan?

VERONIKA: Bršljan bi moral prepletati luči in zidove, klavir in glasbo ... Girlande, dišave, rožmarin, nageljne, vino!

DANICA: Bršljan nad vrati, okoli luči ... Kot za praznik?

VERONIKA: Bršljan povsod! Praznik za njegov prihod, za veselo uro, ko napoči glasba! ... Grem! Jaz kar grem!

Veronika se požene »noter«, k Dirigentki in Suzani. Danica ostane »zunaj«. Ko Veronika »plane« do Dirigentke, se z njo zgodi nekaj nepričakovanega. Nenadoma jo polet zapusti, skoraj sesuje se.

DIRIGENTKA: Veronika! ... Spet.

VERONIKA (*skrušeno*): Ne bom zmogla ... Mene odpišite ... Jaz lahko samo prostor uredim, da bo ... vesel.

DIRIGENTKA: Boš, boš ... Kaj je bilo?

VERONIKA: Spet sem ... spet sem padla ... iz Plerome. Ne počasi, ne zlogoma, sploh nisem drsela. Treščila sem, kot trešči spodsekano drevo, da tla zabobnijo. Kot da je velik požar v gozdu gozda, jaz pa sem bila drobna pod njim kot mravlja. In čeprav sem bila drobna kot mravlja, sem predirno kričala: Ne! Tako odsekan, tako osupljivo jeklen izgon ne sme biti! ... Pa ni nič koristilo. Tako sem se spet znašla v umazanem kopališču, kjer se dobi ... V Pleromi sem bila točajka eonov, v mlakuži kopališča sužnja smrdljivih izvrvzkov. Mali, še negodni demoni so jokali in praskali po mojih bokih in vreščali: Naredi, da se bo videlo, kako snov in sluz snovi za zmeraj pripadata zemeljski Zemlji – kot je duša nedotakljiva in za zmeraj srečno ločena od gnusa dejanj in žolčne materije.

DIRIGENTKA: Spet si zablodila, povratnica si ... Pa si bila mesece in mesece vzdržna.

VERONIKA: Samo ko sem »high«, sem resnična, drugo so laži ... Rekla sem, da je prasketalo. Strah me je bilo, da bom z glavo treščila ob tla, ker bi potem ostal žarek za zmeraj ujet v razdruzgani lobanji. Tam pa je tema in gomazijo ščurki ... Potem ... Ni ga, ki bi bil odrešen reševanja svoje duše ... ki je kapljica vesoljne Polnosti, vesoljne Plerome, veličastne in ene same ... in je je toliko v neskončnost, kolikor kapljic, zemeljskih duš se reši v očiščenje, v vice na Mesecu in prek njega nazaj na Zvezdo, od

koder je nekoč padla duša na spodnjo poloblo zemeljske krogle ... Vse, kar je, se rešuje v večno življenje – zakaj se ne bi smela jaz?

DIRIGENTKA: Uboga zblojena pevka. Pridi, da ti obrišem solze.

VERONIKA: To ni to in od tega ne bi bilo nobene koristi. Moje solze, moja čustva niso več moja. Sama plavajo po sferah in samo naključno trčijo ob človeka. Torej ne hasnejo, ne morejo povezati mene in tebe, tebe in pevk, saj niso moja, niso se v meni rodila. Šele ko napoči čas, ko pride ...

DIRIGENTKA: Glasba?

VERONIKA (*živo*): Ha! Glasba je orjaški zvon, ki se pomika nad zemeljsko kroglo. Je celota, skoraj kot Pleroma. Poloblo, nad katero se ustavi, vso prekrije. In če prekriva zgornjo poloblo, ga ni nad spodnjo. Če so v nekaterih pokrajinah razvneti pevci, jih je zato v drugih toliko manj. Če je komu podarjen dar glasbe, ga je za drugega toliko manj ... (*Rezko, nestrpnno.*) A kako naj pojem in vriskam, ko sem na suhem! V glavi mi šklepetajo možgani po velikih sobanah praznine, sklepi udov mi škrip-ljejo od lesene suše! (*Nazaj v prejšnjo lego.*) Jaz bi bila čelo, ne pevka. Struna, ne glasilka. Vzklik, ne beseda ... Samo pokrajina, maestra.

DIRIGENTKA: Vse to boš, Veronika, boš ... Ampak zakaj ti je bilo spet treba v spodnje prostore kopaljšča, neumnica?

VERONIKA: Ti ne razumeš. Tam se zgodi ponižanje do ostudnega dna. Manj si kot psica. Domišljavost se nabira v ogabne luže, ki stečejo s telesa, muke ponižanja zadišijo sladko kot bezeg. Po biču kazni, po čezmernih samoobtožbah posije vate žarek ...

DIRIGENTKA: Nehaj! ... Tam ni nobenega žarka, nobenega valovanja ... Navadno snifanje, tabletko in šprica.

VERONIKA: Tam ... Na dno kopaljšča, ki je smrdelo po kloru in scalini, so postavili stol in me nanj trdo posadili ... Oni pa kot kakšna porota na belih italijanskih gugalnikih v sklenjenem krogu okoli mene, da so mogli sikati v moje skrušeno središče: – Kdo ti je dal? – So te dilerji silili, da vzameš? – So te izsiljevali in ti kazali slike razvrata? – So te topli in garbali? – So te grabili za prsi, da ti je jemalo sapo? – So ti novi dilerji grozili, da ti bojo napolnili trebuh z nečistimi semeni, če boš prenehala in ne boš nabavljala robe pri njih? ... Iz njihovega obroča so v moje naročje, kjer se še zmeraj stikata nebo in smrtna obla Zemlje, leteli noži klevet in strupenih laži ... Niso verjeli, da sem bila lahko devet mesecev čista ...

DIRIGENTKA: In? In? Si povedala?

VERONIKA (*srepro, kljubovalno*): Ki je povsod hkrati, ki leti nad West Endom in je grozljivo tih v kotu podalpske sobe ... Bil je najdobrotljivejši diler, kar sem jih srečala! Ko je videl, da na suhem trpim, mi je dal. Zastonj. In mi je spet dal, ne da bi zahteval kar koli za povračilo ... Zmeraj mi bo! Njegovo srce je neizmerno dobrotljivo, milosti polno in odpuščajoče.

SUZANA (*plane iz odrevenelosti*): Lažeš! Izmikaš se in bežiš! Skozi tvojo prevrtljivost govori glas opice, ki ne vzdrži stvarnosti niti minute! Opice, ki ne ve za dolžnosti in se dela, da nenehno nekaj išče! ... Kaj pa je Pleroma? Izmišljotina! Nič! Plavaš na tripu in si izmišljaš besede, ki naj bi prekile tvojo bolezen, drogeristka zblojena! Manjka ti nekaj gramov magnezija v glavi, to je vse! ... Ti bi vriskala od veselja, če bi bil vsak dan tako izgubljen in gluhi, kot je tale, da bi mogla svoje blodnje pripisati zvezdam ... in planetu, ki nas je danes res usekal ... On, ja!

VERONIKA: Motiš se, pevka, pa čeprav si prva ... Jaz vam bom izhod pokazala, pot markirala.

SUZANA: Zblojenka in drogeristka! Ona, ta, ha, nam bo pot kazala?

VERONIKA: Vse je isto. Ko bi bilo petje med nami, ko bi bile vredne zvona, ne bi hodila v umazano kopališče. Če sem pa že tam, na tripu, ne rabim glasbe ... Zmeraj sem pod istim zvonom – kadar sem. A zdaj sem na suhem, zdaj je z mano samo suhi nič ... Šla bom, šla in se ostrigla na West Point ... Šla bom na cesto, šla ... kjer polagajo asfalt, in se povaljala v bitumen in prah.

DIRIGENTKA: Ne boš, Veronika, sploh ti ne bo treba več v spodnje prostore kopališča. Tako bo, kot si prej povedala o Vlahih, panova piščal, trstenka, flavte in harmonije bojo zazvene, ko mine ta ura. Kot da smo deklice na plotu, se bomo čudile svojemu petju. V zanosu bomo odpirale usta in se spraševale, od kod vse to prihaja.

DANICA (*vstopi iz »teme«*): Prej res nisem mogla, maestra. Žal mi je. To sem samo jaz kriva, da se je razsulo ... Zmeraj je nekdo, ki je medij zlih svečenikov, in ta je potem najbolj kriv. To sem jaz, žal ... Trpim zaradi tega in v trpljenju priznavam svojo krivdo ... Ne poslušaj zablod razgretih glav, ki si mislijo, da me, pevke, jemljemo že narejeno glasbo od nekod. Od kod, vas vprašam? Ali mogoče prebiva, zvezana v paket z mašnicami, v kakšni skrinji, v takšnem skladišču?

VERONIKA: Zvon.

SUZANA: Zvon objame izbrano poloblo. Vendarle ima Veronika prav. Izbrano poloblo vzame v varstvo.

DANICA: Če bi bilo to res, bi bilo glasbe zmeraj manj na svetu – če bi jo po kosih jemali in rezali od celote, bi bila celota danes samo še majhen košček. A to ne drži niti približno. Dovolj je, da se ozreš od obzorja do obzorja in vidiš: povsod sama glasba! Na vrhovih hribov, v mračnih dolinah, na strehah nebotačnikov, v kletah prebivališč, na hitrih biciklih – povsod se razlega! Glasbe ni nikoli manj, kot je je bilo nekoč.

SUZANA: Tudi ta dar, tudi talent petja se samo seli iz pokrajine v pokrajino.

VERONIKA: Če ga tu med nami zmanjkuje, ga je potem drugje toliko več.

SUZANA: Petje se nikoli ne izrabi, ne pregori, kot se to rado zgodi z drugimi rečmi ali aparati. Samo seli se, stroji nikoli!

VERONIKA: Nikoli. Ali se izrabijo očala, ko skozi teče vid? Ali se izrabijo črke zato, ker jih človek tam na papirju prebira?

DANICA: Vidiš, vidiš ... To je to. Ali sem kdaj kaj drugega trdila? Nikoli! Dar glasbe, zvenenje glasbe v človeku se nikoli ne izrabi in ne mrkne. Pride samo gluhi čas, ko je človek ne more izdelovati in je hrom ... Ampak zasije tudi trenutek, ko šine angel skozme! ... Tako kot zdaj ... Zdaj! ... Glej in poslušaj!

Zdaj temna altistka Danica sleče krilo, da ostane samo v nogavicah, perilu in svileni bluzi. S svojim telesom izvede zelo čuten ples. Ta čutnost je z malenkostnimi dodatki lascivnosti temno zamolkla ... Ko neba, jo obda skoraj bladen plašč ravnodušnosti drugih treh.

DANICA: No?

DIRIGENTKA: Kaj no?

DANICA: To. Ali ni?

SUZANA: Kaj ni?

DANICA: To, kar smo rekle.

VERONIKA (*naglo, skoraj histerično*): To ne more biti, to ne more biti sprejem, to ni nobena priprava, tako nikoli ne pride, to je vaba za male negodne demone.

SUZANA: To je samo nekakšno udejstvovanje.

DANICA: U-dej-stvo-vanje? ... Ti, ti boš meni to rekla? Ti, ki hodiš na obalo!

Kratek premolk.

SUZANA: Bilo mi je vsega dovolj. Pljusnilo čez rob lonca, dvignilo pokrov in sem šla. Sredi črnega gozda je bil ograjen podij. Bila je črna noč, zagrnjena s črnimi smrekami, ki so se sklanjale na dišeče, belo osvetljene smrekove deske. Tam veseli veter, poskočni ritem, nagli ples. Tam v objemu noči onkraj plesišča ženska vse pozabi – na šolo, iz katere je zbežala hčerka, na sinove loparje in celotno opremo, ki ji para živce, saj ju na jesen še obleči nima s čim ... Ali naj kar topo gleda, ko nič nimata, in mirno poslušaja, kaj sošolci vse imajo? ... Tam med smrekami in v dimu cvrtja si takšna ženska reče – to je dobro za konec tedna, primerno je, da ženska izskoči iz stisk minulih dni ...

In potem selitev na obalo! Isti razvratni orkester igra naslednji teden na obali in z njim se seli tudi njen plesalec. Ja, zakaj pa ne, si reče lačna ženska. Tam na obali, kjer ni smrek, je veliko plesalcev, tudi takšnih, ki govorijo tuje jezike, hočejo pa isto. Med njimi, ki hočejo od življenja ženske isto, je najprej en, ki je smolnato črn v lase in ponuja več kot samo drobiž, več kot ona zasluži cel teden. Ko ženska v mukah tehta

teden dela v pisarni z nekaj minutami dela na obali, se odloči. Ko končno stranka odšteva denar, se ženska že vidi v ponedeljkovi trgovini, kako kupuje plašč svoji hčerki, atlas in lopar za sina.

Tako postane ženska navezana na obalo, odvisna je od morja, zasvojena s čarom plesnih noči tik ob morju, na katerem se lesketajo mnogotere luči.

DANICA: Zasvojena, dokler se ji ne zagnusi to – udejstvovanje.

SUZANA: Se ji ne, ker je tako treba, če hoče preživeti svoje otroke. To je zakon.

DANICA: Zakaj je potem nehala? Ker je za to zvedel njen medtedenski možki?

SUZANA: Ne zato, saj je vedel, a kaj, ko je bil tudi on brez denarjev ... Je pa res, da je takšna ženska nekega meglene večera spet vozila proti morju, kjer se blešči nešteto luči. Mogoče malo prehitro, mogoče z mislimi ne ravno na cestišču – ko je treščilo. Zadelala je v nekaj mehko trdnega in leva luč je crknila. Na policijski postaji so rekli – bila je srna. Poklicali so lovca, da bi takšna nepazljiva ženska pokazala, kje se je zgodilo, in bi lovec z ubogo živaljo do konca opravil. Lovec je pregledal udrtino na karoseriji, odlepil nekaj dlak in rekel – madona, košuta je bila!

DANICA: Košuta!

VERONIKA: Ne košute!

SUZANA: Premalo zbrano žensko je pretreslo. Osupljiv vzklik je zletel iz nje – ne košute, samo nje ne! ... Zakopala je obraz v dlani in ni več šla!

Premolk.

DANICA: Tudi jaz sem ženska. Pokazala sem.

DIRIGENTKA: Hm ... A kdo ni?

VERONIKA: On! Ki je nad vsemi dilerji, ki z dobrim srcem da, ne da bi zahteval plačilo ... Samo iz čistega srca ... On je več kot diler! Nad vsemi!

DANICA: Jaz sem ženska od ust do duše, od pet do zob! In sem se tudi odločila, da bom. Do konca.

DIRIGENTKA: Zabredla si, Danica. To je čisto nekaj drugega. Oddaljuješ se, pa tako blizu smo bile.

DANICA: Le kaj sem ti naredila, maestra? Od kod to sovrašтво? ... Samo mogla nisem, vse me je tiščalo, vi pa me spodite ven. Imela sem tesen šal in visoke pete, ki niso primerne za vajo in glasbo, vem. A takšna sem prišla sem. Saj se ne morem zibati po pločnikih v nizkih natikačih, kot tudi ne nameravam tvegati novega vnetja glasilk brez šala ... In ta prostor! Nekakšen sladkoben vonj se širi iz podpodja ...

VERONIKA: Šepet šap, kot da bi hodil tiger.

DANICA: Poleg tega je ta prostorna ropotarnica – ali kar že je – zavratna. Iz klavirja vleče snežniška burja, iz lesa zaudarja po trohnobi ... Tu se vse meša, nobeno oblačilo ni primerno – če stojim pod lučjo, me zebe, če se postavim v zbor, mi je vroče ... Vidiš, da tako nisem mogla niti ust odpreti ... Zdaj pa, dirigentka, ko sem dala to dol, bo šlo, boš videla ... A ne, da boš še poskusila z mano, maestra? ... Z mano, dirigentka? ...

DIRIGENTKA: Tako ... še se bomo potrudile ... a ne tako ...

DANICA (*tesno ob njej*): Zakaj ne? ... Takole ... Nočeš? ... Jaz bi še vadila ... A hočeš, da slečem tudi bluzo? Imaš to rajši?

Nedoločen premolk, nabit z zadrego.

DANICA: Lahko snamem še bluzo, če hočeš, če misliš ... Glej, sem poglej! ... Videla boš zašito rano na levi dojki ... Vidiš? Mogla boš položiti roko gor ... Maestra! Kaj je? ... Čemu ta sramežljivi pogled? ... Daj, čutila boš, kako me je vbodel, on, na robu vlažnega gozda, na levo od vode ...

DIRIGENTKA: On?

DANICA: Daj roko ... pa ti povem.

DIRIGENTKA: Roko ...

DANICA: Sem ... Vidiš, čutiš? ... On, on, on!

DIRIGENTKA (*se strese*): Opolzka si! Ogabna.

DANICA (*strupeno*): On, ki zate šele pride.

DIRIGENTKA: Molči. Izgini.

DANICA: O, pa sem čutila, sem, kako ti je roka pravkar drhtela ... Ti si prikrita ... Ti hočeš biti, kot je on. Ti si, ti si dirigent!

DIRIGENTKA: Kaj hočeš od mene? Odidi in nas pusti pri miru ... Tudi jaz sem mogoče kriva ... To ni samo črn Saturnov dan, ni samo leva noga navsezgodaj.

DANICA: Leva noga, leva glasilka, levi šal, leva hčerka, levi dilerji, leva Pleroma, levi demon v kotu – v levem kotu ... Vse je bla, bla ...

DIRIGENTKA: Zdaj verjamem, da ni. Rdeči plašči Saturnovih svečnikov se zadirajo v glasilke, da obnemite ...

DANICA: O, rdeča barva nima nič pri tem, kar spusti jo ... Poznam dedca in pol, ki kupuje na kile belih namiznoteniških žogic. Doma jih barva na rdeče, iz sirkove metle pa puli bilke, da jih barva zeleno ... Zakaj, misliš, a? ... Z njimi sredi aprila obeša rdeče žogice na negodna stebela paradiznikov! O kako zavistno gledajo pasanti, kako jim vre zeleni žolč zavisti! ... Vidiš, maestra, rdeča barva nima nobenega opravka z molkom glasbe. Rdeči plašči so za zavist in žolč, ha!

DIRIGENTKA: Vse bo treba na novo ...

DANICA: Kaj je zate vse? ... Rekla sem ti že prej, tu notri je zmeraj bolj zadušljivo, tišči v nekakšen sladkoben element, v katerem še dihati ne bo več mogoče ... A vrniva se nazaj. K rani! ... Vabil me je predvečerni

gozd. Šla sem mimo plesišča na jasi, na levo od vode. Zvezde so že migljale, žabe so kvakale ... Planil je iz grmovja, zgrabil za roke in nastavl jekleno rezilo, velik pipec, na moje grlo. – Miruj, psica, v zasedi sem prezebal tri večere, da te dobim! Miruj zdaj in ne ritaj, bog te bo ubil! je hropel. Noč za očmi se mi je zgostila v smolo in v njej so zaigrale miriade zvezd ... Kaj sem hotela, kaj sem sploh mogla, mravljinci so mi ohromili vsak odpor. Zvlekel me je v blato grma, v sluzasto močvirje postelje, in nenehno tulil: Jaz Kastor – ti Poluks, jaz Kastor – ti Poluks ... Ko me je uporabil, se je naslonil na komolce in me dolgo gledal. – Zmotil sem se, v tebi sem se zmotil! ... je bleknil. Zdaj so me mravljinci nemoči zapustili, zavrela sila je butnila v moje roke, da sem zgrabila oni pipec, ki je zdaj ležal v blatu, in se zagnala vanj: Zmotil? V meni zmotil!? Prasec! – Glej, še zdaj se tresem ... A je bil močnejši, izruval mi je nož in zamahnil, da je rezilo švistnilo čez mojo levo dojko ... Ostala je rana, videla si ...

DIRIGENTKA: Videla? ... Nič ni. Tam ni nič, ni rane, ni šiva.

DANICA: Kako nič? Zate je rana tik nad srcem nič? A se ti zavedaš, kako malo je manjkalo, da me sploh nikoli več ne bi bilo?

VERONIKA: Kako moreš zanikati, kar smo vse videle in čutile?

SUZANA: Njena bolečina in trpljenje naj bi bila kar nič? Nevarnost, v katero se je podala, brez haska? ... Potem ni čudno, da je vse nemo, da se iz nas nič ne zgledi! ... Kako naj potem še vadimo to svoje življenje?

VERONIKA: Kako naj se po onih zlatih lestvah zdaj spusti zvon s Plerome, ki prinese harmonije ...

DANICA: Ti, dirigentka, vse zanikaš samo zato, ker smo ti razkrile resnico: pri vseh je že bil, ko ti misliš, da potuje še daleč stran ... Ti nas ne moreš voditi v glasbo!

DIRIGENTKA: Kaj imam jaz s tem vašim izmikanjem? S tem vašim plazenjem po lojtrah? Poslušala sem samo zato, da bi se mogoče le odprlo.

DANICA: Kaj, kaj? ... Kaj ne poveš?

SUZANA: O bog! ... Spet smo na začetku.

VERONIKA: Vse zaman, vse samo prazna slama! ... Šla bom nazaj na Pleromo, med eone, v polnost diha!

SUZANA: Šla boš v umazano kopališče ... Pa še njo odvedi tja – če še veš, kje je to.

VERONIKA: Vem, vem.

DANICA: Ja, obe ... Tja, kjer se žre ekstaza, namesto da bi se jo živelo.

VERONIKA: Vem, še vem ... To je isto.

DANICA: Kaj je zdaj isto?

SUZANA: O bog, kaj si ti zmožna izblebetati!

DIRIGENTKA: Blebetanje ... Besede v veter – a jaz gotovo ne bom šla ... tja.

DANICA: Šla boš.

DIRIGENTKA: Tja ... nikoli, nikoli! Rajši ...

- SUZANA: O strela, a ti res nič ne razumeš! Ne pride, ker ga samo oponašaš! Delaš se, kot da si on! Kot da nisi samo namestnica! Ko te bodo tam našgali, ko ti bodo našpricali ekstazo v žile, boš zrela!
- DANICA: Obnašaš se, kot da po teh ožganih kamnih že raste bršljan, kot da je mirta že v zraku, kot da je praznik. Vse na suho!
- SUZANA: Ja, tudi ni nemogoče, da ga ti dvakrat zamenjuješ ... Ali si ti mogoče res misliš, da je on demon jajčaste glave v sivi štrafasti obleki? Ha, ne bi se začudila.
- DIRIGENTKA: Jaz ...
- DANICA: Nobena rana, tudi če je tik nad srcem, nič ne hasne.
- SUZANA: Vse si pokvarila, dirigentka! ... Spet bo treba od začetka. Spet me bo iz kota sobe grabil za vrat in tulil, naj pojem.
- VERONIKA: Tam bo, tam, kamor bova šli ... Dobregra srca, najsrčnejši diler, ki ne zahteva plačila.
- DANICA: Nič, prav nič ni nucalo. Pod večer pa spet na levo od vode mimo plesišča v posteljo blatnega grma!
- SUZANA (*zavrešči*): Neeeeeeeeee!

Vse tri pevke planejo v dirigentko in njene lase. V strašnem, a dvoumnem, bakhantskem vreščanju ji zasajajo veliko bodečih než v lasišče – jo z njimi krasijo. Ko je njena glava skoraj prekrita s temi lepimi rožami pomiritve, nastopi dolg, zadihanih premolk. Potem –

- DIRIGENTKA: Kaj sem hotela – bila sem bolna, zapadla sem boleznim ... Ne vem, ali naj, ne vem, ali gre to sem ...
- DANICA: Ti kar daj, nič novega ne boš povedala.
- DIRIGENTKA: Ne vem, ampak zdaj pač moram ... Zaupala vam bom. Povedala bom, še preden se zgodi, kar se mora zgoditi ... kar se bo ...
- DANICA: Se bo, se bo, tudi če si čisto tiho in samo mahaš z rokami.
- DIRIGENTKA: Zapadla sem mučni odvisnosti ...
- DANICA: Kot ona, kot Veronika! Odvisnost od Plerome, od eonov! Kot Lepa Vida, kot čarovnica iz Zgornje Davče, mrha!
- DIRIGENTKA: Ne mučni – strašni odvisnosti. Ljubila sem!!! Nisem mogla ven, ljubezen me je z vsemi lovkami, z vso svojo fiziko in lepljivo kemijo posrkala vase.
- DANICA: A?
- DIRIGENTKA: Ne zaljubljena, obsedena od ljubezni – ljubezen v dihanju, ljubezen v spanju, ljubezen pri umivanju in v papirjih aktov, ki sem jih pisala v službi! Ni me zapustila same nikoli – niti v najnapornejših trenutkih ... Šla sem torej k zdravnici, ki slovi po zdravljenju zasvojenosti. Napotila me je, pognala v uresničitev, naj si najdem osebo, v katero bom zlila to svojo čezmerno energijo.

DANICA: Aha.

DIRIGENTKA: Vse sem naredila, vse sem mu dala, ga zapredla v svilene mreže, mu vlivala v čute in srce ves sijaj in muko svoje ljubezni, ne da bi se je osvobodila ... Še zmeraj me je kot v nemočno bubo stiskala moja ljubezen, da je bilo vse, kar sem videla, rekla in kuhala, posvečeno njej ... Tako sem morala k zeliščarju, velikemu padarju, ki zdravi takšne bolezni zelo neposredno. Ker mu nisem dala, je rekel: Brez tvojega sodelovanja ti ne morem pomagati – in me je napotil v delo v politiki. Vrzi se noter na glavo, zdaj je za to primeren čas, je rekel, tam pljuskajo valovi, ki vse reve bolnega srca očistijo ... Tako sem šla. Šivala sem trobojnico, burno dihala z množico, videla grozde navdušenih obrazov na oknih, na balkonih. Na ramena smo dvigovali junake, ki so ukinjali odvisnost in se tolkli za ozdravljeno neodvisnost. Zrli smo zgodovini v strumni obraz in vtiskali nje neizbrisne črke v vroči asfalt. Ica vročine je butala v naših žilah, da smo pod večer poglobili v travo in prah. Mojemu junaku, Morjermu, sem položila pod glavo svoje sandale in mu rekla: To je za dolgo prašno pot.

DANICA: In? Je prešlo?

DIRIGENTKA: Je prešlo. Morje, ki smo ga bili skusili, se je pleglo. Tam, kjer je bila prej bolestna ljubezen, je zdaj pepel ...

DANICA: Kar tako? Samo od sebe, kot vse mine?

DIRIGENTKA: Šla sem v stranko in tam tipkala programe. Ko se mi je neke noči vrinilo v naš program poglavje iz nasprotne stranke, so me odslovili. – To je vse, kar morem povedati. Žal vse.

Premolk.

SUZANA (*sesuto*): Bog, kako je vse to gnusno. Kako te besede same od sebe frlijo iz človeka! Kot muhe v poletni večer.

DANICA: O da bi bile besede konji, ki rijejo v trda tla, da se vse zaprašil! ... Tako pa človeka samo umažejo ... Nobene koristi ni od besed.

SUZANA: Kar koli bleknem, je brez haska, brez koristi ... Učinek je zmeraj ničn ... (*Spet bolj živo.*) A sem povedala, kako me je nekoč prijelo, da bi vendarle naredila nekaj učinkovitega ...

VERONIKA: Ne začni spet ... Dovolj, dovolj ...

SUZANA: ... Kako je hodil človek po desnem robu sončne ceste in se brez leve noge opiral na berglo ... Ko sem pripeljala za njim, me je prešinilo, da bi samo malo s svojim desnim blatnikom zadela obnjo, samo malo ob berglo ... Kot spodsekan bi padel ... To bi bila vsa moja učinkovitost!

VERONIKA: Ne spet, ne spet ... (*Maši si ušesa.*)

DANICA: Podla svinja si, svinjske smo! Ni mila, ni gajzljje, ki bi sprala te svinjske garje z nas! ... Kako naj potem ...

VERONIKA (*v vznesenem navdihu*): Ogenj! Samo ogenj, velik požar!

DANICA: Ogenj! Zublji pobesnelega ognja, ki očistijo!

VERONIKA: Ko bi opral vso nesnago, ko bi upepelil vso svinjarijo s trupel in duš, bi se pomaknil veliki zvon sem in spokojno prekril vsò pokrajino.

DIRIGENTKA (*se kot prerojena pomakne k njim, v njihovo »vrsto«, kot enaka k enakim*): Mar ne sili dim že ves čas v oči? Ali ni tako, da že ves čas nekje v tleh, v podpodju tli?

DANICA: Tli. Dim je že ves čas dražil oči. S tem, že s tem je bilo rečeno, da bo planil.

VERONIKA: Planil med nas – vse počistil – potem pa zvon, zvon harmonij!

SUZANA: Še Neron je zažgal Rim samo zato, da bi mogel nad zublji požara peti svojo odo o goreči Troji.

DIRIGENTKA: Bil je požar, ki je očistil posvetno nesnago, da je mogla vstati pesem.

Nevaren premolk.

VERONIKA: A vidiš? ... A ti kaj vidiš ... Saj ni ... Klavir!

SUZANA: Kaj klavir?

VERONIKA: Spod pokrova! ... Jezik! ... Njega vroči jeziki!!

DANICA: Ne ... Ne!!! ... Krilo! ... Po mojem krilu! ...

SUZANA: Zdaj zdaj bo siknil iz podpodja!

VERONIKA: Pod! ... Od spodaj gor!

DANICA: Pleza ... Liže mi kolena.

SUZANA: Že grabi! S kremplji po meni!

DANICA: Raste ... Šviga noter! ...

DIRIGENTKA: Kdo bo to ustavil! ... Hitro!

VERONIKA: Vode!

SUZANA: Cevi! ... Kje so zdaj tisti s cevmi! Cevarji, gasilci!

DANICA: Veje ... Ne veje, plašče!

SUZANA (*zacvili, otepa s krilom, cepeta*): Ven, ven, pošast požrešna!

Požara seveda ni nikjer. (Gre za očitno simulacijo.) Ženske si noro in divje trgajo obleke, si s šminko rišejo po obrazu in telesu praske gašenja; sopejo, kašljajo in se dušijo v namišljenem dimu; se mažejo s sajami iz velike kante, tulijo in se prerivajo ... Ko so oblačila raztrgana, ko komaj še kakšna krpa skriva njih ponos, se vse to zlagoma poleže.

DIRIGENTKA: Kakšna silovita pošast!

SUZANA: Kot ptič s čezmernimi krili, ki v hipu zasenči sonce!

VERONIKA: Angel. Kot da je strašni angel zaprhutal čez nebo.

DANICA: Bobnenje, ki ga še nisem doživela! Val grmenja mi je butal v dno trebuha.

VERONIKA: Kot da je gorela cela Pleroma!

SUZANA: Rušilno grmenje kot na začetku potresa.

DIRIGENTKA: Najprej v telo smolnato rdeč, potem pa tam, kjer so se vne-male naše reči, v glavo, rumen, in šele čisto na koncu, pri krempljih strupeno zelen.

VERONIKA: Jah! ... Spodaj v koreninah škrlatno rdeč, potem pa vse do zubljev petrolejsko zelen! ... Kot da prihaja iz spodnje, zavržene oble.

DANICA: Ves rdeč in vijoličast mi je lizal kolena. Tu ...

DIRIGENTKA: Divjali so rdeči plašči združenih plamenov po skalah, po kavljju, klavirju, po sekiri, da se je lesketala kot visoko jeklo ... Ni bilo mogoče oteti pred njim ne pultov ne not.

SUZANA: On je zibel glasbe – brez pulta in not.

VERONIKA: Vsakemu barvnemu plamenu njegovega silnega telesa odgo-varja en glas.

DANICA: Bil je tiger s šarastim zapisom na svojem trupu.

SUZANA: Samo na začetku sem še utegnila videti, kako se je pognal v mojo torbico za pultom.

DANICA: Tudi šal in čevlje.

VERONIKA (*sname verižico*): Še moje sončece se je ukrivilo od ice.

DANICA (*tudi pogleda na svoje oprsje*): Ja ... Bil je nenasitna žival.

VERONIKA: Ali sem sploh kaj drugega čutila kot krila zgoraj in valovanje ice tu spodaj?

DIRIGENTKA: Vse je šlo v njegov nenasitni vamp.

SUZANA: Kakšna kataklizma!

DANICA: Najprej me je bilo samo strah, solze so mi kapljale po ramenih.

VERONIKA: Ogenj, če je res velik in silen, požre pohištvo, bogastvo, stene ... Še kamenje zagori!

DANICA: Zgorijo vse človekove umazane reči. Kar pusti, je potem snažno in svetlo.

SUZANA: Zgori tudi človekova zavržena usoda – če je res silen in neustav-ljiv.

VERONIKA: Upepeli kopališče, beton in vodo ... Robo!

DIRIGENTKA: Njegovi zublji vse zajamejo. Kaj sploh še ostane za njim?

DANICA: Njegove sledi so samo še dim in pepel, ki razkužuje in zdravi, kar je ostalo.

SUZANA: Kaj je ostalo?

DANICA: Je sploh še kaj?

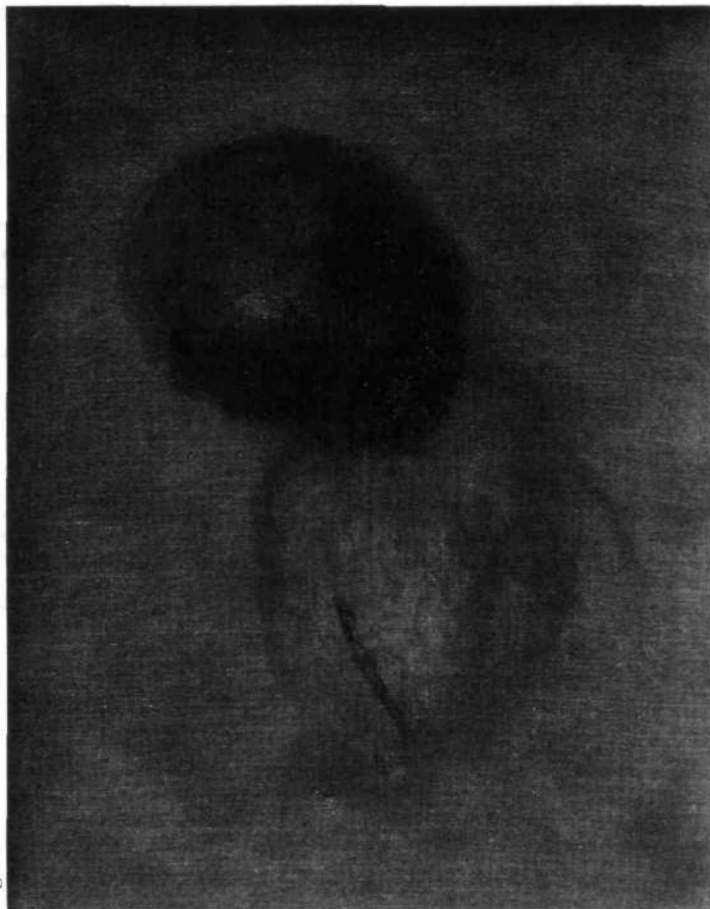
VERONIKA: Je, je ...

Zdaj iz leve v brumenju bleščeče se svetlobe pridrvi mladec srednjih let ... Nasmegan, svetel, labkoten, lep kot kakšen Apolon in bkrati zloščen kot kakšen japi ... Pa vendarle je mogoče zaslutiti na njem dve majbni bibi: glavo ima

za spoznanje bolj jajčasto in za spoznanje tudi šepa ... Postavi se prednje, ki v radostni osuplosti odprejo usta, se jim komaj zaznavno prikloni in odide proti desni.

Pevke, vse tri, skupaj z dirigentko, z navdušenjem iz vseh odprtih grl in glasilk zapojejo ... Mi slišimo impozantno glasbo, sestavljeno iz velikega zborra, orkestra in orgel! Himnično in vzneseo. Nekakšen Te Deum, ki traja ... (V malo manj patetični varianti lahko tudi Gallusov motet Ecce quomodo moritur iustus.)

Konec prvega dela

Vzglavniki

Zaupaj svojim ranam

